

DIN CORESPONDENȚA LUI NICHOLAS CATANOY

Nicholas Catanoy mi-a oferit un nou segment din bogata sa arhivă epistolară, cel cu Andrei Zanca. Dacă în celelalte corespondențe pe care le-am publicat am beneficiat de piese emițător-destinatar, de data aceasta va fi vorba doar de scrisorile semnate de N. Catanoy către tânărul său confrate. Scrise la mașină și păstrate cu grijă, sunt adevărate documente literare. Drumurile vieții și creației expeditorului epistolelor le-am semnalat în numerele anterioare ale revistei „Astra”, la rubrica „Restituiri” (nr. 13, serie nouă, anul VII, nr. 3-4/2016; nr. 1-2/2017; nr. 3-4/2017; nr. 1-2/2018).

Câteva date biobibliografice despre Andrei Zanca sunt necesare pentru a percepe materia epistolară. S-a născut la Sighișoara la 13.IX.1952. Studiază la Academia de Științe Economice din București, apoi la Facultatea de Filologie, secția româno-germană, a Universității Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca. Frecventează gruparea literară de la revista „Echinoc”, unde și debutează. Primul volum personal, *Poemele Nordului* (1984), aflat „sub scutul iernii”, va fi urmat de altele, pe care le vom aminti selectiv: *Elegii din Regensburg* (Tg. Mureș, 1994), *după-amiază cu branduardi* (Brașov, 1997), *Ziduri orfane* (Leonberg, 2000), *Noaptele franciscane* (Cluj-Napoca, 2001), *Suitele transilvanice* (Botoșani, 2001). Din anul 1991 se stabilește în Germania.

Prima epistolă, datată 8 decembrie 1997, pornește din Les Ageux (Franța). Adresarea miroase a Catanoy: „Alter Egoului Andrei Zanca”. Se simte pe aceeași lungime de undă cu destinatarul, după ce i-a citit *Elegiile din Regensburg*: „Sunt beat de aceleași amărăciuni și frate cu timpul poetului Zanca, «cu viețuirea/ Între țipăt și suspin»”. Șirurile confirmă realitatea lui Catanoy, că viața nu i-a zâmbit întotdeauna. Niciunde zicerea lui Cioran nu-și găsește răsunet ca în scrisorile lui Catanoy: „O scrisoare bună se scrie sub imperiul indignării, al admirației sau al urii” (*Caietele lui Cioran*, Humanitas, București, 1997, p.285).

Prietenia dublată de încredere s-a întărit în timp, mai ales după ce s-au cunoscut personal (bineînțeles și familiile) în primăvara lui 1998: „Văzându-vă «în carne, oase și spirit», ne-am bucurat. Ce surpriză și ce minunată întâlnire”, exultă Nick în epistola din 8 aprilie. În ciuda diferenței de vârstă, Her Doktor Catanoy se deschide fără rezerve. Îi vorbește lui Andi despre starea sa de sănătate și spirit: „Scrisul

Nicholas Catanoy cu soția, Marie-Claude, și dr. Sânziana Migia, aprilie 2009 (arhiva Suciului)

greoi, încâlcit, fără zeamă, rar îl compensez cu lecturi. Vatra, Poesis și Dacia Literară vin sporadic, bucurându-mă de întâlnirile noastre”. Sau despre oameni cunoscuți amândurora. Îl citează pe George Crăciun, cu unele glosări ironice, primul literat român care îl impune pe Catanoy în orașul de baștină – Brașov: „Mi-a scris Georgică Crăciun după un veac de «întunecate tăceri», epistolă acompaniată de ultima lui carte, *Reducerea la scară*, un text sensibil, inteligent, cu un spirit analitic incisiv, privind «româniașii» în toto (...) Adevărat ceea ce spune Crăciun: «Oamenii nu mai râd, nu mai plâng, nu mai spun bancuri». În schimb, confrății noștri de pretutindeni «rânjesco», fiind lipsiți de «umor». Secolul trecut le-a uscat «spiritul». Iar în ceea ce privește «bancul»: Nu este omul cel mai mare «banc» al naturii?» (BW, 24 februarie 2000).

Experiența de viață, cât și cea literară, îl determină, ca un bun prieten, să-l îmbărbăteze pe cher Andrei, aflat la distanță și copleșit de incertitudini: „Totuși spun nu te lăsa, disperarea nu este sftnicul cel mai fidel” (Bad Wildungen, 9 septembrie, 1998). Când găsește prilejul, își manifestă sincera bucurie pentru activitatea literară a lui *Caro Andi*: „În paginile revistelor ești foarte activ, prezentând texte inedite și traduceri din diverse sfere geografice” (BW, 7.02.2003). Interesante devin comentariile „en bref” la manuscrisul lui Andrei Zanca *Viața și moartea din glas* (30 iulie 2000).

Dacă în celelalte corespondențe – cu Ștefan Baciu, Vintilă Horea, Mira Baciu, Al. Lungu – Nicholas Catanoy lasă impresia că are chef de dialoguri epistolare, într-o scrisoare

adresată lui Andrei Zanca, mărturisirea spulberă prejudecata: „Ca și tine, detest «dialogul epistolar», preferând vederea face-à-face, situație în care inimile își pot oglindi reciprocitățile sau inadvertențele «interiorului». Izolarea (circumstanțială) în ultimele 3 decenii m-a obligat să fac apel la «pana epistolară», scrisorile devenind unicul mod de-a comunica cu ceilalți. Neavând la îndemână, pe de altă parte «drăcoveniile tehnice de comunicare», izolarea a devenit aproape ascetică și scrisul epistolar o necesitate primordială. C'est un choix!” (B.V., oct. 2001).

Valoarea scrisorilor constă în surprinderea pulsațiilor vieții și creației, în primul rând ale lui Nicholas Catanoy și, prin ricoșeu, ale destinatarului, cei doi scriitori fiind aflați în complementaritate.

Scrisoarea din 20.07.2015, din câte înțeleg, devine epilogul acestui segment epistolar în maniera Catanoy. Din cele 45 de scrisori, cât cuprinde acest fond, reproducem câteva, interesante pentru dialogul unei prietenii.

BW le 30 Janvier, 2000

Cher Andrei,

Mare bucurie mi-au făcut cuvintele de la capătul firului „Heilbronian”. Un bufeu de oxigen, bine venit în chilia mea „Othenberghiană”.

Te prețuim și te admirăm pentru autentică „viață de poet” pe care o duci cu demnitate – căci tu ești născut din „genele versului” și colinzi lumea în „rime”, ocolind miasmele prozaice ale cotidianului, îmbunătățind viața cu lumina cuvintelor, în ortodoxia orfică, pentru întemeierea rațiunii de-a fi, singura etică valabilă în această lume „băl-băită și hapsână”.

De ce nu mai scriu – am făcut nenumărate confesiuni pe această temă. Nu le repet. Rezumativ: după 4 decenii de „irosiri de timp” și de „frustări” (nevrozante) m-am reîntors pe meridianele Terei, pentru a gusta fastul și ceremoniile primăverilor rămase, pentru că drumul vieții s-a scurtat (în timp ce puhoiul nimicului a crescut), pentru că voința de-a schimba „la condition humaine” (iertare pentru prețiozitate) – prin scris – a eşuat. *Cartea care nu poate alina durerile lumii este inutilă*, – sentință gravă – afirmată de mulți alți autori și poeți, și confirmată de confratele Arthur, care asfixiat de goliciunea cuvintelor a ridicat pânzele pornind spre o singură poezie autentică, aceea a libertății absolute. Între geniu și nebulie a ales „comerțul cu arme”, pentru a escamota „*La Nuit de l'enfer*”... O bravadă pe care o aprob!

A publica în Țara lui Zalmoxis? *Nu!* Este o decizie care nu necesită un comentariu detaliat. „Tras pe sfoară”, „fără scrupule”, ar fi o neghiobie să continui o practică de la început falimentară. Au rămas în țară 4-5 manuscrise, care nu vor fi publicate niciodată, dacă nu vor fi subvenționate

de subsemnatul. Epoca auto-subvenționării însă este „*passé-depassé*”. Manuscrisele vor dăinui în sertarele diverselor edituri, până când igrasia le va anihila complet. Alte manuscrise zac în arhiva mea de aici și în Franța, având aceeași soartă ca și manuscrisele din țară. Corespondența mea, care cuprinde aproximativ 10000 de epistole a început să fie roasă de molii. Să fiu sincer, nu văd nici o îmbulzeală la „porțile arhivei”, nici un metec sau doctorand, gata să recupereze ceva din maldărul de „deșeuri scripturale”...

Pentru că „timpul bate la ușă”, a rămas o problemă nerezolvată cui să las moștenire „Biblioteca” (5000 de volume/ o jumătate aici, și cealaltă în Franța). Cei din țară nu sunt interesați, ca și cei din Occident, de altfel. M-am gândit la poetul Zanca. Aș fi încântat să accepți această ofertă. Cărțile din Franța le poți ridica în vară (iunie, iulie, august), în perioada sejurului nostru la Les Ageux. Evident, va trebui să vii cu o camionetă. Vei sta la noi, bineînțeles, câteva zile. Ai tot timpul deci să urmezi decizia pe care o socotești de cuviință.

Doar atât pentru azi. Rămânem pe fir epistolar (sau telefonic). Te îmbrățișăm și, prin tine, întreaga familie.

[Semnătura]

Les Ageux, le 30 Juillet, 2000

Cher Andy,

Ne-am bucurat și ne vom bucura mereu de prezența voastră, fraternală, caldă, indispensabilă. Plecarea voastră a lăsat un gol. Manuscrisul („Viața și moartea din glas”) te-a readus pe plaiurile noastre, într-un decor sufletesc apropiat.

Onorat de invitația de-a lectura manuscrisul, în fruntea celorlalți, găsesc în paginile de față un florilegiu nou, neobosit în invențiile verbale. Pornite dintr-un peisaj baco-vian, poemele se desfășoară într-o dantelărie existențială suavă cu presimțiri de prăbușire latentă și cu adieri thanatice luxuriante, fără emfazele prohodului. Tragicul istovit de pierzanie alternează cu nostalgice reverii autumnale, ca „o lebdă / alunecând prin agonii”. Neliniștea ontologică alcătuită din rezonanțe de orgă și suavități de cor de îngeri e obiectivată de-o mărturisire de seară târzie, de-o întrebare sfâșietoare: „... din ce amalgam de măhniri / m-am ivit în noaptea soarelui / într-o netezei încruntări / de mult preschimbate-n pulbere?”. Fără a aluneca în popasuri patriarhale, itinerarul liric își „întoarce capul printre măști” ca Ensor, „înnoptând în trompeta lui Miles”, izvor de inspirație quazi-mistică...

Formal, am reținut tensiunea novatoare a metaforelor, modulând grațios inflecțiunile interioare: „mă *agrăiești* tăcând”, „când mi-e *îndegând să dezuc*”, „în *nada* minții”, împletind magistral „dispoziția” cu „esența”...

Exposing Movement (3) - I will never disappear

BW 10.04.001

Aceste câteva note de lector doar, alert la muzica sferelor. Las pana „literatorilor”, care vor decora placheta cu meritele care se cuvin. O inocentă nedumerire, înainte de-a încheia. De ce „Viața și moartea din glas” și nu impregnantele miresme de fond: „În străbateri prelungi”, sau „Ruginit blestem de oglindire” sau „Ușoară răsuflare-i grea”? Poate jonglerii în gol. Ultimul cuvânt îl ai tu, așa cum îți dictează tumbela inimii.

Marie-Claude, Mémé și Titi vă urează o vară temperată și toate cele bune, eu îmbrățișându-vă cu constantă afecțiune.

P.S. Suntem aici până pe data de 27 August. După aceea, din nou, pe Otneriberg Str.14

[Semnătura]

Cher Andy,

Reiau firul acolo de unde ni l-a tăiat Telekomul sau destinul (?). Despre „Demonii”. Deși demoniile nu m-au „trăsnit”, le înțeleg, citind opera celor damnați: „La forêt obscure” de Dante, „Les hallucinations” de Hölderlin, „Une saison en enfer” de Rimbaud, „Le delir” d’Artaud” etc.

Nu putem fi decât ceea ce suntem, – un pachet de neuroni, de hormoni și de gene, care determină impulsul creator, nu și actul creator, care e ordinul harului. Scriitorii (poetii) autentici sunt rareori, – normotimici, conformiști sau calmi comportamental. Damnații nu pot ieși din pielea lor și extravaganțele lor sau exploziile lor vulcanice rămân neînțelese pentru cei din jur. Ca și ceilalți „damnați”, *tu trăiești „în poezie și prin poezie”*, și ori și ce încercare de a te insera într-o altă lume e dificilă, dacă nu imposibilă. Am înțeles deci, de ce „informatica” nu ar putea rima cu felul tău de-a fi.

Nu vreau să fac o disecție psihanalitică pentru a justifica o teorie, nici să joc rolul unui psihoterapeut. Vreau să subliniez doar faptul comprehensiunii pe care o am față de cei „damnați”, în ciuda „normotoniei” mele.

În altă ordine de idei, poate am spus-o cândva, literatura (și poezia) au fost și au rămas pentru mine un „hobby elegant” și nu un imperativ existențial. Sunt un „marginal” în această privință, ceea ce nu mă împiedică să fiu un lector pasionat și un admirator al scriitorilor (și al poezilor)...

Încă odată, mulțumiri pentru „chemare”, Alese sărbători și toate cele bune ție, Domniței Edith și copiilor, și de la Marie-Claude.

Vă îmbrățișăm,
[Semnătura]

P.S. Rămâne să ne vedem în mai, odată cu ghiociei.

BW1 noiembrie 2001

Cher Andy,

Am traversat *Suitele Transilvane* regăsind ascetul răstignit de la Heilbronn, „într-o cameră obscură” (p.69) și-n „cântarea de soartă” (p.68), înclinată între melancolicul *fade* și thanaticul *reviem*, ambele „în ambuscada de culori a toamnei”. (p.76)

Jurnal intim, amalgamând „spaimele” „zvâcnind în tâmples” și senzațiile de sufocare ontologică, ca într-un peisaj *caraiion*-esque, „de garduri vame grai ghimpat” (p.101) „învinețind aerul în jurul arborilor” (p.72) „și nici o vorbă” (p.55) „despre vraja unei regale rătăcirii” (p.128)...

Ce dar mai mare aș putea să-ți fac decât să te înalț la rangul „*Poeților Confesionali*” (Robert Lowell, John Berryman, Anne Sexton, Sylvia Plath). Ai durerea și sfâșierile lor, în accente ardelenesti și-n umbre solitare personale.

„Prinț al singurătății” (p.121), „bolnav de România” (150) – mahnirea ta mă va însoți până la moarte.

Mereu cu inima, îmbrățișându-vă pe-amândoi
[Semnătura]

P.S. Suntem la jumătatea examenelor medicale. Restul în noiembrie, luna bilanțului și a surprizelor. Ne vom *mel-
dui* la timp.

Les Ageux 25.06.2002

Cher Andy,

„Firul” de Heilbronn a întrerupt o tăcere, pe care timpul și distanța nu au justificat-o, la nici unul din cei doi poli. Ne-am bucurat în consecință să aflăm cum „vă merge”.

De partea noastră nimic dramatic în cursul banal al cotidianului. Am fost și suntem prinși, în Teutonia ca și în Țara Galilor, într-un cerc vicios, cu o serie de boliciuni (cancere, artroze, senilitate, diabet, alcoolism, alzheimer etc), lovind prieteni apropiați și o parte din membrii familiei. Reluând vechiul rol hipocratic nu șomăm deloc, făcând drumuri de la unii la alții pentru a ameliora handicapurile.

De aproape un an de zile „Cutia poștală” a rămas goală, nemaivând vești nici din țară nici de pe meleagurile occidentale. Primesc în schimb cu regularitate *Vatra* și *Poesis* (unde te întâlnesc constant).

Scrisul și proiectele au un ritm „andante”. Traduc din când în când câte ceva din carnetele mele (engleză, franceză, germană, spaniolă). Din cele peste două mii de pagini am extras ceea ce mi se pare a fi esențial, concentrând totul în 300 de pagini, sub titlul provizoriu *Cârja lui Sisif*. O parte a apărut în revista Cetatea Culturală de la Cluj, datorită amabilității lui Ion Cristofor.

Suntem aici până la începutul lui Septembrie, revenind pe data de 15 Septembrie pentru controlul trimestrial de la Kassel. Cu nostalgie ne-am gândit la sfârșitul de săptămână pe care l-ați petrecut cu noi aici, anul trecut. Trebuie să găsim o formulă convenabilă pentru a ne revedea în acest an. Nefind la Simpozionul Jünger de la Wilflingen, în această primăvară, nu am trecut nici pe la Heilbronn.

Vă dorim o vară temperată, sănătate și succese în tot ceea ce întreprindeți, îmbrățișându-vă cu fraternă afecțiune.

[Semnătura]

P.S. Inclus, ultimele pagini, bătute la mașină, extrase din *Cârja lui Sisif*.

Bad Wildungen, 20.07.2015

Iubite Pelerin,

Am gustat mult cascada aforismatică și autoportretul în mers, neuitând cele de dincolo de lumini, de șoaptele stranii, aflând încotro ne îndreptăm.

...,și-n această încredere deplină
a reînțoarcerii, neștirbită de nici o ploaie
netulburată de nici un vânt, uităm din nou
totul, și-mi părea mereu
că zăresc deasupra mea legănându-se încet
o ramură de măslin” (p.13)

P.S. În cazul meu – o ramură de brad

Cu iubire fraternă.

